

U ovom broju:

Reforma lokalne samouprave

REGULISANJE JAVNIH NABAVKI

Stop za korupciju

VLADA SRBIJE U AKCIJI

Radionica

"KORAK BLIŽE DONATORIMA"

Prva poseta antikorupcijske misije
DOBRODOŠLICA ZA SPAI

Problemi slični -
rešenja diskutabilna

**KAKO PROTIV
ZLOUPOTREBA?**

Školstvo

POŠTO ŠKOLA?

Policija

TRENIRANJE STROGOĆE

Pravosuđe

**OTVORENO O
KORUPCIJI**

T R A N S P A R E N T N O S T

Broj 5

BILTEN TRANSPARENCY INTERNATIONAL SRBIJA

MART 2002.

Na drugu po redu radionicu u okviru projekta TASPP (Jačanje transparentnosti u vođenju budžeta i javnih nabavki u opštinama Srbije) bili su pozvani predstavnici opština učesnika koji se u svakodnevnom radu bave budžetom. To je bilo sasvim u skladu sa namerom organizatora i sa ciljevima ove radionice - da se opštinski službenici koji vode budžet upoznaju sa promenama propisa iz te oblasti i generalno, sa međunarodnim standardima iz oblasti vođenja budžeta. Skupu su takođe prisustvovali i stručnjaci za budžet i finansijsko upravljanje američke kompanije DAL, koja zajedno sa Evropskim pokretom i drugim organizacijama sprovodi program reforme lokalne samouprave u Srbiji pod pokroviteljstvom USAID.

Ovaj skup je održan u prostorijama opštine Čukarica, koja je, kao jedna od opština koje su prve uključene u projekat TASPP, bila pravi dobar domaćin za sve učesnike.

Predavač je bio Milivoje Cvetanović, magistar ekonomije i partner u

Radionica

KLASIFIKACIJA BUDŽETSKIH PRIHODA I RASHODA

Po metodologiji GFS i implikacije te klasifikacije na budžetsko računovodstvo (u skladu sa Zakonom o budžetskom sistemu)

firmi "Deloitte & Touche", koji je registrovan kao ekspert Ujedinjenih nacija (1985) i Svetske banke (1986). G. Cvetanović je ranije radio u Službi društvenog knjigovodstva Jugoslavije, a završio je i kurs iz statistike javnog sektora kod Međunarodnog monetarnog fonda u Vašingtonu krajem 70-ih godina prošlog veka.

Pozdravne reči dali su Sonja Depotović, predsednica Izvršnog odbora opštine Čukarica, koja je govorila o ovoj radionici kao još jednoj

od prilika da se prevaziđe teško nasleđe koje imamo, u svim oblastima, pa i u upravljanju organima lokalne samouprave, i Danijel Pantić, gen. sekretar Evropskog pokreta u Srbiji. G. Pantić je ukazao učesnicima na to da tim eksperata EPUS prati šta se dešava na nacionalnom nivou, u dva važna sektora: u onom koji se odnosi na prihode (budžet) i onom koji se odnosi na rashode (javne nabavke).

nastavak na 2. strani

Niš

EVROPSKI MODELI KONTROLE FINANSIJA

Predsednik gradske vlade Aleksandar Krstić razgovarao je sa predsednikom nevladine organizacije "Transparency International Srbija", dr Predragom Jovanovićem o saradnji grada i ove nevladine organizacije u okviru projekta "Reforme budžetskog sistema i javnih nabavki i unapređenje rada lokalnih samouprava". Jovanović je istakao da je Niš, uz opštine Kikinda i Čukarica, izabran za sprovođenje pilot programa ove nevladine organizacije za primenu evropskih modela finansiranja lokalnih samouprava i upravljanja budžetima, pri čemu će fokus biti na javnim nabavkama. Ova oblast do

sada je uređivana opštinskim odlukama, a sada i država nastoji da se to uradi na jedinstven način, primenom evropskih iskustava.

Predsednik gradske vlade, Aleksandar Krstić, istakao je da podržava akciju koja se vodi i da od "Transparency International Srbija" očekuje pomoć u logistici i koncipiranju akata u domenu korišćenja budžeta. Jedna od pomoći TI Srbija ogledala bi se u edukaciji stručnih službi i izradi sajta na kojem bi javni prihodi i rashodi i putem kompjuterske mreže bili dostupni javnosti.

KLASIFIKACIJA BUDŽETSKIH PRIHODA I RASHODA

nastavak sa 1. strane

Kao dugoročni cilj ovakvih radionica g. Pantić je naveo prevođenje naše prakse u vođenju budžeta na napredniji nivo. Kao sledeći korak u okviru projekta najavio je dodelu moćnih računara za vođenje budžeta i sa instaliranim softverom za to opštinama korisnicama. Takođe, on je skrenuo pažnju učesnicima da vođstvo projekta saraduje i sa ministarstvom finansija Republike Srbije po ovom i drugim pitanjima, kao i to da je ovaj projekat dobar primer saradnje nevladinih organizacija sa lokalnim samoupravama.

Gospodin Cvetanović je u saradnji sa organizatorima pripremio za učesnike obiman materijal koji je sadržao sledeće tekstove:

1. relevantni propisi iz ove oblasti koji su skoro usvojeni:
 - Zakon o lokalnoj samoupravi
 - Zakon o osnovama budžetskog sistema
 - Naredba o uplaćivanju određenih prihoda budžeta republike, autonomne pokrajine, opština, gradova, grada Beograda i prihoda organizacija obaveznog socijalnog osiguranja
2. Opis poslovanja Zavoda za obračun i plaćanje Narodne Banke Jugoslavije
3. Izvod iz budžeta opštine Čukarica
4. Dva poglavlja iz priručnika za vođenje Međunarodnih računovodstvenih standarda
5. Prpratni tekst g. Cvetanovića

U prvom delu nastupa predavač je izložio predstavnicima opština koje je najčešće oslovljavao kao "kolege računovođe" stanje u vođenju budžeta u našoj zemlji koje je nastalo donošenjem najnovijih propisa.

U tom smislu, iako zakoni postoje, sistem nije zaokružen jer važni podzakonski akti još uvek ne postoje. Naime, još uvek nije iznet na usvajanje Pravilnik sa kontnim planom, koji bi trebalo da bude usklađen sa GFS (međunarodnim računovodstvenim standardima). Još uvek postoje određene nesuglasice oko izgleda ovog dokumenta

između naše Vlade i predstavnika relevantnih stranih organizacija, koje se trude da svetski standardi budu maksimalno inkorporirani u ovaj dokument.

Najveća novina koju novi propisi donose je to da u rashode koji se knjiže ulazi i ono što je ugovoreno i što će izvesno biti plaćeno u skorij budućnosti (na primer u trenutku pristizanja fakture).

G. Cvetanović je kao svoj glavni cilj na ovoj radionici postavio to da pokuša da navede opštinske službenike da razmišljaju u novom pravcu, a ne da nauče nešto što oni već znaju, kao dobre računovođe i budžetisti. U tom smislu, potrebno je izmeniti i praksu pravljenja računovodstvenih izveštaja. Ono što takvi izveštaji treba da imaju, pored uobičajenih stavki, šta je planirano i šta je ostvareno, je i stavka zašto nešto nije ostvareno. Takvi izveštaji će imati i mnogo veću praktičnu vrednost jer će kreatori-

ma politike na nivou lokalne zajednice ukazivati jasno na probleme. Umesto indeksiranja podataka koje nije imalo mnogo smisla jer podaci nisu bili ni uporedivi ni primenljivi, potrebno je stvarati nove, svima jasne, izveštaje, koji će imati praktičan značaj za one koji mogu da utiču na ostvarenje prihoda i rashoda.

Jedan od razlog zbog koga su promene potrebne je mogućnost upoređivanja sa drugima, a sve sa ciljem da se ostvari jedinstven sistem vođenja budžeta u celom svetu.

Knjigovodstvo koje je bilo karakteristično za našu zemlju, naročito u doba socijalizma, ali koje nije u potpunosti napušteno ni danas, davalo je potpuno iskrivljenu sliku stanja, što je naročito česta pojava u društvenim preduzećima. Tako, zbog potpuno neopravdane revalorizacije sredstava na osnovu indeksa rasta cena na malo, dolazi do paradoksa da firme koje su u velikim gubicima čak plaćaju i porez na dobit. U stvarnosti, pri proceni vrednosti imovine treba imati u vidu pre svega

vrednost koju sredstvo koje se knjiži može da ima u budućnosti.

Zakon o budžetskom sistemu se poziva na interne kontrole, koje g. Cvetanović pre svega shvata kao procedure a ne kao posebna odeljenja. Pošto su budžetske revizije i inspekcije relativno skupe da bi bile ustanovljene na nivou opštine, trebalo bi očekivati da one budu formirane na nivou većeg broja opština a njihova uloga bi bila pre svega u vršenju kontrole, s vremena na vreme, da li "interne kontrole" zaista funkcionišu.

Kada je reč o organima eksterne revizije, još uvek se ne zna kada će biti ustanovljen organ vrhovne revizije na nivou cele Srbije, mada je proces spremanja regulative za jedan takav organ, u toku. Sadašnji Savez računovođa i revizora Jugoslavije i Srbije se više bave komentarisanjem "onog što je bilo", a nemaju "pogled u budućnost".

Prelazak na nove standarde će omogućiti uspešniju konsolidaciju na nivou opštine (gde bi se prikazivali i prihodi i rashodi korisnika budžeta). Dalje bi bilo moguće da se konsolidacija izvrši na nivou cele države.

G. Cvetanović je izneo i neke od bitnih osobina koje bi softver za vođenje budžeta u opštini trebalo da sadrži, kao što su brzo usklađivanje sa planom, koje bi omogućilo dobru dinamiku u kojoj bi se planirani prihodi i rashodi maksimalno susretali. Takođe je važno da bude obezbeđeno poredenje i prenošenje podataka, po-

seбно, prenošenje u program Eksel.

G. Cvetanović se osvrnuo i na ulogu Zavoda za obračun i plaćanje. Iako je preporuka iz sveta da se platni promet ne obavlja obavezno preko ove službe, ne treba zaboraviti da je ZOP godinama stvaran, i da je ta služba visoko profesionalna. ZOP je bio možda i suviše transparentan pa su političari mogli da funkcionišu podacima kojima je raspolagao. Kada platni promet bude prenet u banke, za očekivati je da će biti dosta problema u funkcionisanju, i da će biti više mogućnosti za manipulacije. S druge strane, pošto će postojati velika konkurencija među bankama za očekivati je da će se one potruditi da probleme što brže prevladaju.

Posle koktel pauze usledio je praktični deo ove radionice. Naime, svi

predstavници bili su od strane organizatora pozvani da ponesu svoje budžete, kako bi pod nadzorom predavača izvršili reklasifikaciju. Kao primer za početak poslužio je izvod iz budžeta opštine Čukarica.

U radnoj atmosferi, sledećih nekoliko časova, budžetisti su vredno i po oceni predavača vrlo uspešno, reklasifikovali svoje budžete na osnovu podataka koji su im raspoloživi u ovom trenutku. Pri tom, kada je bilo potrebe, predavač je odgovarao na pitanja učesnika.

Organizator je sa svoje strane zamolio sve prisutne da daju sugestije šta bi trebalo uneti u budžetski softver kako bi informacije bile prosledene stručnjacima koji ovaj program pripremaju.

Svi su se složili da će, u trenutku kada budu usvojeni podzakonski akti koji će regulisati vođenje budžeta, biti potrebno organizovati još jedan skup sa sličnom temom, naročito ako taj sistem bude komplikovan, kao što se već sada može očekivati.

Radionica

"KORAK BLIŽE DONATORIMA"

Projekat "Jačanje transparentnosti u vođenju budžeta i javnih nabavki u opštinama Srbije", čiji je početak najavljen na velikoj konferenciji organizovanoj 30.11.2001. u Sava Centru u organizaciji Evropskog pokreta u Srbiji i Transparency International Srbije, startovao je u decembru prošle godine.

Prva od mnogobrojnih najavljenih radionica održana je 1. marta 2002. godine. Ljubaznošću uprave JUBMES banke ova radionica je održana u njihovim prostorijama.

Za temu prve radionice odabrana je tema koja nije neposredno povezana ni sa budžetom ni sa javnim nabavkama, ali je zaslužila prvenstvo izuzetnom aktuelnošću i značajem koji ima za opštine korisnice projekta.

Naime, novim zakonom o lokalnoj samoupravi opštine u Srbiji dobiće mnoge nove nadležnosti i dužnosti, ali je već sada očigledno da sredstva kojima će opštine raspolagati neće biti dovoljna za sprovođenje svih aktivnosti. U tom smislu značajan izvor dodatnih prihoda mogle bi da predstavljaju strane donacije.

Uvodno izlaganje dao je g. Danijel Pantić koji je naglasio da u situaciji kada tranzicioni procesi u našoj zemlji zaostaju 10 godina, da bi se postigli dobri rezultati nije dovoljno da svako radi za sebe, pa makar to činio i dobro, već je nužno postići sinergijski efekat između međunarodnih donatora i lokalne zajednice.

Ciljevi koje je trebalo postići ovom radionicom su:

1. Upoznavanje predstavnika opština sa potencijalnim donatorima
2. Upoznavanje predstavnika opština sa principima izrade neprofitnih projekata.

Kao mogući pozitivni efekat ove radionice najavljena je mogućnost horizontalne saradnje među opštinama.

Prvi je svoju organizaciju predstavio g. Tomas Keršer, savetnik za programe u UNDP u Jugoslaviji. Govoreći o aktivnostima svoje organizacije on je objasnio ulogu koju UNDP ima u političkim reformama, razvoju ljudskih prava, povećanju efikasnosti energetske sistema, prevenciji kriza, kao i koordinaciji raznih razvojnih projekata. Ono što je pri-

vuklo najveću pažnju prisutnih bili su podaci o visini sredstava koja će u naredne 2 godine biti utrošena za projekte u našoj zemlji (reč je o 50.000.000 dolara). U planu ove organizacije je i veliki projekat usredsređen na razvoj lokalne zajednice, kao i manji projekti, vezani za razvoj urbanog okruženja i razvoj malih i srednjih preduzeća.

G. Keršer je pozvao okupljene da na veb sajtu UNDR, ili u njihovim kancelarijama u Beogradu, Vranju ili Podgorici uzmu formulare za aplikaciju.

Sledeći izlagač bio je Dejvid Gudi, direktor operativnih aktivnosti u Programu razvoja lokalne samouprave u Srbiji, koji je finansiran od strane USAID-a. Kako je taj program u potpunosti posvećen opštinama, privukao je veliko interesovanje prisutnih učesnika, naročito onih koji su došli iz mesta u kojima će se ovaj program sprovesti. G. Gudi je pogodio srž problematike odnosa između donatora i korisnika njihovih usluga kada je rekao da donatorima treba pokazati da su sredstva uložena u prave svrhe i da su upotrebljena na prav način. Ovaj program ima ne-

koliko aspekata, a to su povećanje učešća građana, bolji rad javnih preduzeća, bolje finansijsko upravljanje opštinskim sredstvima i jačanje kapaciteta lokalne uprave. Jedan od metoda u radu biće dovođenje stručnjaka sa Zapada koji bi preneli iskustva i pomogli razvoju opština. Dugoročno, cilj je da se donatori postepeno povlače a da opštine same "stanu na noge".

Akcije Evropske agencije za rekonstrukciju predstavio je portparol ove organizacije u našoj zemlji, g. Džon Vajt. On je na radionici premijerno prikazao film o tome šta je sve Evropska Unija učinila da pomogne Srbiji od 5.10.2000. godine pa do sada. Veoma slikovito, prikazane su donacije ove agencije koje su došle u Srbiju kao interventna pomoć, kao što je pomoć u obnavljanju elektroenergetskih postrojenja, pomoć u hrani, i pomoć u obnovi škola i puteva. Ove aktivnosti dobro su poznate učesnicima jer su sprovedene u celoj zemlji. U narednoj godini očekuje se nastavak programa pomoći poljoprivredne proizvodnje i nastavak programa pomoći za mala i srednja preduzeća.

nastavak na 4. strani

"KORAK BLIŽE DONATORIMA"

nastavak sa 5. strane

Na žalost u budžetu za ovu godinu ne nalaze se sredstva za projekte čiji bi korisnici bile opštine direktno, ali u 2003. godini će takva sredstva postojati i na opštinama je da unapred osmisle projekte i na taj način možda i usmere pažnju donatora na ono šta im je najpotrebnije.

Po rečima g. Vajta, Evropski pokret u Srbiji je obavio "sjajan posao" za vreme perioda međunarodne izolacije, jer je čuvao ideju evropskog ujedinjenja na terenu, dok je Evropska Unija bila iza barijera.

Katarina Kovačević, rukovodilac projekta u DFID-u predstavila je opšte i konkretne ciljeve svoje organizacije. Ova organizacija, kao reprezent Vlade Ujedinjenog Kraljevstva, pomaže ekonomske reforme u našem društvu, reformu sudstva, reformu carine, a isto tako socijalnu politiku srbijanske Vlade. U pripremi je pilot projekat koji će biti primenjen u 4 opštine, a čiji je cilj da predstavnici lokalne vlasti, centara za socijalni rad i države donose odluke koje će biti zasnovane na boljoj informisanosti. Takođe, gospođa Kovačević je navela da pri ambasadi Velike Britanije postoje fondovi iz kojih može da se podrži dobar projekat, pa je pozvala okupljene da takve projekte dostave.

G. Dejvid Litgou, konsultant iz agencije Halifaks, koja radi u Beogradu, na veoma interesantan način je predstavio situaciju kakva u Srbiji postoji kada je reč o donatorima, vrstama pomoći koju oni pružaju u našoj zemlji i o potencijalnim korisnicima ove pomoći. Po njegovim rečima Srbija nije nikad bila tako siromašna zemlja da bi bila stalni korisnik programa direktnih donacija kao što su to neke afričke zemlje. Do takve pomoći je dolazilo tek u hitnim situacijama (kao što je bila pomoć EAR i drugih organizacija posle oktobarskih promena). Sada su na sceni drugi oblici pomoći koji imaju za cilj rehabilitaciju, obnovu kapaciteta našeg društva, kroz razvojne programe. U sle-

dećoj fazi treba očekivati sve češće komercijalne projekte, pomoć u vidu odobravanja kredita. Kod pravljenja projekta koji su usmereni na razvoj ili se daju kao krediti očekuje se i veća aktivnost onih koji treba da se koriste sredstvima donatora. Drugim rečima, treba napisati dobar projekat. Dobar projekat treba da ubedi potencijalnog donatora da će njegova sredstva biti utrošena na pravi način. Za to je potrebno imati ne samo dobru strategiju već i viziju šta se želi postići. Nevolja u Srbiji je što mnogi misle da vizija nema veze sa upravljanjem i da taj deo posla treba da uradi neko drugi. Vizija mora da bude jasna i građanima i vlasti. Najbolji način da se dođe do finansija je zato da se za trenutak finansiranje ostavi po strani i da se više poradi na viziji.

Nakon reči donatora G. Indira Verem, predstavnik opštine Kikinda je iznela neka od pozitivnih iskustava koja je ta opština imala u kontaktu sa donatorima od 1997. godine na ovamo. Po njenim rečima u Kikindi se strani donatori posmatraju kao partneri, a strategija razvoja nije bila bazirana na njihovoj pomoći, već sa osloncem na sopstvene snage, pre svega u obliku očuvanih ljudskih resursa. U tom smislu, ona

je predstavila i kratak prikaz onoga šta je urađeno u opštini kao i prikaz projekata koji su u toku ili su planirani. Kao jedan od važnijih istakla je i Transparency projekat usled koga će, pored ostalog, Kikinda biti doživljavana kao bezbedno mesto za ulaganje.

U popodnevnom delu radionice g. Danijel Pantić je održao predavanje o osnovnim principima izrade projektnih zadataka i finansiranja neprofitnih projekata. Ovo vrlo korisno predavanje imalo je i makropolitčki deo u kojem je g. Pantić ukratko objasnio prisutnima da se fokus svetske pažnje brzo pomera ka regionima koji su u tom trenutku žarište problema i da naša šansa leži u tome da se iskoristi prisustvo stranih razvojnih programa u regionu i u Srbiji, koji su već započeti i kojih će biti u većem broju i u narednih 7 do 10 godina.

U prvom delu predavanja učesnici su bili upoznati sa birokratskim zahtevima koji su neizbežni kada je u pitanju konkurisanje za pomoć ili podršku kod donatora.

U drugom delu g. Pantić je dao niz korisnih saveta za pisanje projekata, poput toga da treba donatoru pokazati da su urađene kompetentne analize, iz kojih sledi obrazloženje cilja projekta, zatim da je potrebno da se vidi rešenost da se projekat ostvari, da je potrebno u projektu predvideti i sredstva za ne-

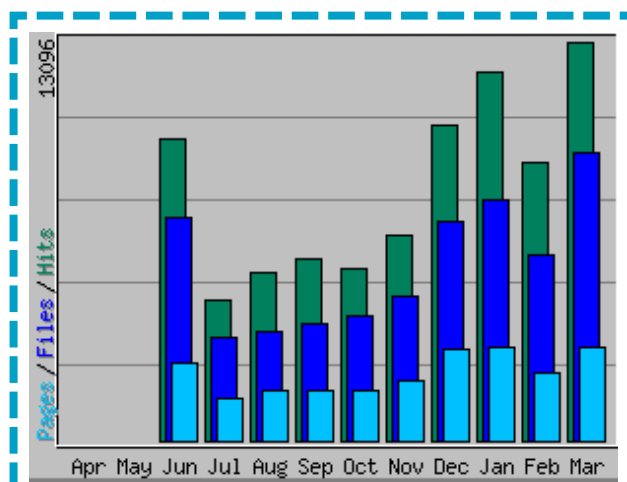
zavisnu ocenu uspešnosti sprovođenja (evaluacija) i da je po mogućnosti potrebno podvrgnuti projekat nezavisnoj eksternoj reviziji. Na tržištu već postoje i profesionalni savetnici koji pomažu pri izradi i evaluaciji projekata i ponekad je korisno i njih angažovati.

Jedna od najbitnijih stvari je da oni koji traže pomoć u finansiranju projekata pokažu da imaju otvoren pristup problemu i da su spremni na saradnju sa drugima koji se bave sličnim aktivnostima.

U raspravi koja je usledila mogli su se čuti i razni zanimljivi primeri saradnje. G. Lukić iz opštine Užice je naveo da je veoma bitno da u opštinskim službama postoji osoba koja bi se bavila samo izradom projekata. U tome je bitna i saradnja sa nevladinim organizacijama. Predstavnica kragujevačke opštine je izrazila mišljenje da je sve što su predstavnici opština na radionici mogli da nauče bilo izuzetno korisno i da je velika šteta što su mnoge šanse koje su opštine imale već propuštene iz neznanja. Naročito je šteta što nije napravljen pomak u radu stalne konferencije gradova i opština. Predstavnici opština su se žalili da često postoji posrednik na putu između korisnika i potencijalnih finansijera i da je po nekad teško naći donatora i videti njegove ciljeve jer su zaklonjeni ciljevima posrednika. Predstavnik Leskovca su preneli svoje pozitivno iskustvo saradnje sa UNDP. Tamo je opština ustupila svoje prostorije i deo zaposlenih, a UNDP je napravio timove ljudi koji prave projekte.

G. Indira Verem je inicirala zajedničku akciju opština. Na to se nadovezao g. Predrag Jovanović, moderator ove radionice koji je istakao značaj ovakvih skupova jer oni omogućavaju i veoma korisne, neformalne kontakte i razmenu iskustava, kako između opština i predstavnika donatora, tako i među samim opštinama.

Na kraju rada učesnici su pozvani da pošalju predstavnike na radionicu koja će se održati krajem marta, a biće posvećena vođenju budžeta po evropskim standardima.

Prosečna posećenost web sajta www.transparentnost.org (jun 2001 - mart 2002) pokazuje da su brojne aktivnosti "Transparency International Srbija" praćene odgovarajućim interesom javnosti, koji je iz meseca u mesec pokazivao uzlazni trend.

Problemi slični - rešenja diskutabilna

KAKO PROTIV ZLOUPOTREBA?

Dvodnevna konferencija posvećena razmeni iskustava u praćenju finansiranja političkih partija održana je 14. i 15. februara u glavnom gradu Letonije, Rigi, u organizaciji tamošnjeg ogranaka Transparency International. Učestvovali su predstavnici zemalja Istočne Evrope, uglavnom iz TI.

Kako je pitanje finansiranja političkih partija veoma problematično u praksi naše zemlje, a odgovarajuća kontrola i praćenje nije bilo preduzimano, ono što se moglo čuti na ovoj konferenciji bilo je veoma korisno za dalja razmišljanja o pitanju kako da se ovaj problem reši.

Iz prezentacija onih koji su već preduzimali akcije monitoringa, bilo je očigledno da univerzalno rešenje ne postoji. Takođe, prilike se veoma razlikuju od zemlje do zemlje (zavise od pažnje javnosti, nezavisnosti novinara i političke kulture). Izgleda da su jedino zloupotrebe do kojih dolazi u raznim zemljama slične.

Gost predavač bio je Christian Gruenberg iz TI Argentine, koji je preneo bogato iskustvo u praćenju kampanja širom Latinske Amerike, gde je populizam kao oblik vladanja česta pojava a izborne kampanje nesra-

zmerno skupe i dovode do poremećaja u funkcionisanju nacionalne ekonomije. Po njegovim nalazima najmanje zloupotreba i najmanje troškova ima tamo gde postoji zabrana reklamiranja u medijima uz obavezu svih medija da prate aktivnosti stranaka. Uz ovakva zakonska rešenja on predlaže i sledeće mere: sklapanje sporazuma o ponašanju kojim pre izbora stranke treba da se obavežu, profesionalno praćenje finansiranja, podršku medija u ovoj akciji.

U vezi sa ovim, predstavnica Bugarske je dodala da je tamošnji predsednik pre izbora pristao na sve uslove koje su postavili građanskog društva, ispoštovao potpisane sporazume i - izgubio izbore.

Srbiji predstoji veliki posao u ovoj oblasti, jer zakoni postoje, ali se ne poštuju, javno mnjenje zloupotrebe prihvata kao prirodnu pojavu, a građansko društvo nema iskustva. Naime, kampanje koje su domaće nevladine organizacije vodile do sada bile su usmerene na tok samog izbornog procesa, dok su mnoge važne neregularnosti, zbog kojih u zemljama sa većom političkom kulturom izbijaju veliki skandali ostale skoro neprimetne i nekažnjene.

Nemanja Nenadić predstavnik TI Srbija u Letoniji

javno mnjenje zloupotrebe prihvata kao prirodnu pojavu, a građansko društvo nema iskustva. Naime, kampanje koje su domaće nevladine organizacije vodile do sada bile su usmerene na tok samog izbornog procesa, dok su mnoge važne neregularnosti, zbog kojih u zemljama sa većom političkom kulturom izbijaju veliki skandali ostale skoro neprimetne i nekažnjene.

Reforma lokalne samouprave

REGULISANJE JAVNIH NABAVKI

Oblast javnih nabavki čini 10-15% svetskog društvenog proizvoda, a ugovorena vrednost koja prođe kroz ovu proceduru procenjuje se na nekoliko biliona dolara svake godine. Oko 15-20% vrednosti javnih nabavki završi u privatnim džepovima.

Kada je reč o reformama javnih nabavki u opštinama Srbije, iskustva Transparency International Srbija pokazala su da su moguće velike uštede ukoliko se primenjuje pravilna tenderska procedura. Ovo su iskustva pre donošenja Zakona o javnim nabavkama. Zakonom o javnim nabavkama reguliše se ne samo postupak javnih nabavki, već se uspostavlja i posebna institucija - Uprava za javne nabavke, koja će ubuduće brinuti o sprovođenju i unapređivanju pomenutog Zakona.

Kao što je pomenuto, novim Zakonom o javnim nabavkama definisana je institucija koja reguliše:

- Politiku na makronivou korišćenje međunarodnih standarda, tretman domaćih firmi u odnosu na strane prilikom nabavki, primena elektronske trgovine

- Politiku profesionalne prakse procedure ugovaranja, kvalifikacija ponuđača, merenje uspešnosti javnih nabavki

Kada govorimo o procedurama i regulativi javnih nabavki, reč je o:

- razvoju i unapređivanju pomenutog Zakona
- upoznavanju zainteresovanih strana i javnosti o ovim promenama
- priprema 'trening' materijala za javne nabavke
- razvoj standardne tenderske dokumentacije i ugovora
- davanje saveta organima zaduženim za ovu praksu

Da bi praksa javnih nabavki bila sprovedena na odgovarajući način, neophodno je promovisati politiku profesionalne prakse. To podrazumeva ne samo razvoj i širenje preporuka u ovom domenu, već i postavljanje profesionalnih standarda, etičkog kodeksa, pružanje saveta i izdavanje priručnika sa dobrom praksom javnih nabavki, razvoj baze podataka, obuka osoblja koje vrši javne nabavke i sl.

Jedan od najvažnijih zadataka Uprave za javne nabavke na početku

primene ovog Zakona jeste osposobljavanje kadrova kroz obuku i dalje usavršavanje osoblja koje će neposredno raditi na poslovima nabavke. Vrlo je važno uspostaviti i odgovarajuće informacione sisteme za potrebe javnih nabavki koji će omogućiti:

- prikupljanje i upravljanje podacima o nabavkama (broj i vrednost ugovora sklopljenih tokom godine, nivo konkurencije, vrste proizvoda/usluga koje su predmet ugovora i dr.) i
- stvaranje baze podataka o ponuđačima, njihovim potrebama, broju onih koji su diskvalifikovani.

Ovaj informacioni sistem treba da bude svima dostupan.

Po usvajanju Zakona o javnim nabavkama, Uprava za javne nabavke će odigrati veoma važnu ulogu u obuci kadrova i uvođenju i kontroli sprovođenja novih tenderskih i aukcijskih procedura koje su kod nas bile do sada malo poznate i neprofesionalno obavljanje. Zato je jako važno insistirati na pravilima igre od samog početka, jer male uštede donose milione dolara...

POŠTO ŠKOLA?

Jedan vic ide ovako: Dolazi u školu kod direktora očajan roditelj i kaže "Znam da je ovaj moj loš đak, sigurno će da ponavlja razred?", a na to mu direktor mirno odgovara "Ajde u 500 maraka da neće!" Ovaj vic mogao bi da posluži kao metafora korupcije i podmićivanja u školstvu danas. Postoji mišljenje da korupcija kao fenomen u ovom segmentu društva spada u red onih "sitnijih finansijskih operacija", ali da je široko rasprostranjena, te otuda i proizilaze zaključci da se školstvo nalazi na vrhu rang liste po korumpiranosti naših profesija uz carinu, zdravstvo, policiju i pravosuđe.

U našem sistemu obrazovanja, matšovitovito su se razvili različiti oblici ko-

rupcije - od dragocenih "sitnica" pomoću kojih se dobija bolja ocena, do kupovine ispita, upisa na fakultete preko veze, raspodele mesta u studentskim domovima do one na "višem" nivou (izdavanje školskog prostora). Matematika je tu jednostavna: viši nivo obrazovanja znači i veću cenu usluga koja se plaća. Prvo ozbiljno istraživanje na ovu temu, koje je obuhvatilo 3.500 studenata Beogradskog univerziteta, realizovali su: Savez studenata Srbije/Centar za ispitivanje tržišta FON-a, Ministarstvo prosvete i sporta/Transparency International Srbija. Rezultati su više nego zanimljivi:

- samo 3% studenata spremno je da prizna da se upisalo na fakultet uz nečiju malu pomoć, ali je zato njih

Stavovi učesnika okruglog stola bili su suprotstavljeni - jedni su tvrdili da korupcije skoro da nema u ovoj profesiji, dok su drugi konkretnim primerima pokazivali ne samo da je ima, već je široko zastupljena na svim nivoima obrazovanja, od osnovne škole do fakulteta. Vigor Majić, zamenik ministra prosvete, izjavio je da "duboko i iskreno veruje da časno i pošteno svoj posao obavlja 80% nastavnika i profesora. Zbog izuzetaka ne smemo optuživati celu profesiju. Moramo da čuvamo, kao kap vode na dlanu, prosvetu, jednu i ugroženu profesiju."

čak 75% čulo da se drugi upisuju preko veze

- neregularnost na fakultetima je učestala pojava (32%), a na medicinskim čak 55%
- kad bi se našli u situaciji da izgube godinu, dom, status, samo 31% je

Jedno obimnije istraživanje javnog mnjenja o fenomenu korupcije prošle godine pokazalo je da građani smatraju da je ova pojava u državnoj upravi veoma raširena. Visoko mesto pripada policiji, a policajci se nalaze među prvih pet mesta rangliste po korumpiranosti. Šta se dogodilo sa zemljom, koja je od nekada veoma bezbedne države za 10 godina zabeležila neverovatan porast kriminala u svim oblastima društvenog života? Ratovi, sankcije i siromašenje stanovništva samo su ubrzali raspadanje sistema vrednosti, a među njima i policija

Policija

TRENIRANJE STROGOĆE

Na red je došla i policija, posle carine, zdravstva i školstva u okviru serije razgovora za okruglim stolom

sparency International Srbija i Centra za ekonomska istraživanja Instituta društvenih nauka, bilo je reči o oblicima korumpiranosti policije i merama za njeno sprečavanje. Nekada je bilo 250 pokušaja ubistava pa

režimu, samo su neki od faktora koji su doprineli povećanju kriminala u našem društvu. Kada je reč o korupciji u policiji najmasovniji su oblici tzv. "sitne" korupcije, odnosno one na nižem nivou u vidu (donekadno najočiglednijeg) davanja mita saobraćajcima da Vam ne napišu prijavu za prekršaj, zatim sitno reketiranje, drugarski odnosi sa švercerima i dr. Po zaptuljenosti ne zaostaje ni ona na višim nivoima, poput organizovanog kriminala, selektivnog gonjenja počinitelaca, politička i ideološka korupcija, gde su uloz i dobiti veći.

Danas je situacija takva da se policija nalazi pod terapijom, da se ne može odjednom zanemariti sve ono što se do juče dešavalo, i da ne treba očekivati da neko ko je pod terapijom "trči maraton". U mere koje bi trebalo primeniti (neke od njih se već primenjuju) su: unutrašnja, civilna i parlamentarna kontrola, uz opšte mere poboljšanja materijalnog položaja policajca-

ca, reforme uprave i kaznene politike, dekriminalizacije države, sloboda medija i sudstva. Veoma važan element u suzbijanju korupcije, koji se ne odnosi samo na policiju, jeste i moralna dimenzija - vraćanje poverenja građana u osećanje pravde i promena mentalnog obrasca (da je policija dobra, da pošteno i javno radi, otkrivanje centara moći tajnih policija). Skupu su pored uvodničara prof. dr Dobrivoja Radovanića (direktor Instituta za kriminološka istraživanja), dr Budimira Babovića (ex šefa Interpola za Jugoslaviju), prof. dr Čedomira Čupića (Savet za borbu protiv korupcije), prisustvovali i predstavnici savezne, republičke i gradske policije, predstavnici sindikata i gosti iz Republike Srpske.

Na kraju ostaju pitanja, ima li smisla uopšte upustiti se u borbu protiv korupcije? Kakve će krajnje rezultate dati novoformirani antikorupcijski timovi?

Milorad Veljović, načelnik Odeljenja za zakonitost u Upravi kriminalističke policije MUP-a Srbije izneo je podatke da je u 2001. podneto 229 krivičnih prijava protiv 232 pripadnika MUP-a, 54 su uhapšeni, otpušteno je 60 policajaca, 97 je sporazumno prekinulo radni odnos, a pokrenuto je 1.200 disciplinskih postupaka.

Nada Šavija, pomoćnik načelnika SUP-a Beograd rekla je da je gradski SUP prošle godine podneo tri puta više prijava za dela primanja i davanja mita nego u prethodne dve godine. Zanimljivo je da u Švajcarskoj davanje mita ne zastareva, pa je tako jednom našem biznismenu koji je tamo započeo posao davanjem mita menadžeru jedne robne kuće posle 30 godina stigao poziv da otkrije ime počinioca nedozvoljene radnje!

čiji je ugled prethodna vlast dovela do krajnjih granica apsurdna.

Na okruglom stolu "Otvoreno o korupciji - policija" koji je održan u organizaciji fondacije Friedrich Ebert Stiftung, Tran-

je taj broj porastao na 450, dok se broj razbojništava povećao 79 na 1800 godišnje! Ekonomska kriza, centralizacija policije, izdvajanje državne bezbednosti i njeno neposredno potčinjavanje prethodnom

odgovorilo da ne bi iskoristili vezu da je imaju

- 19% poznaje profesora ili asistenta koji uzimaju novac (na medicinskoj grupi 47%, a na prirodno matematičkoj samo 9%)
- posle 5. oktobra 11% ispitanika kaže da je slučajeva manje, 4% da je više, a ostali ne mogu da odrede da li se nešto promenilo u pogledu smanjivanja neregularnosti
- samo 11% studenata reklo je da se na njihovom fakultetu ne plaćaju ispiti (na medicinskom samo 2%, a na prirodno matematičkom 27%)
- 32% studenata izjavilo je da izlazak na ispite nije uslovljen kupovanjem knjige, ali istovremeno, njih 74% to ocenjuje kao ucenu i otimanje novca od strane profesora
- nepravilnosti pri raspodeli mesta u studentskim domovima su manje izražene ove godine po mišljenju 33% onih koji su konkurisali, dok 6% smatra da su veće ove godine
- najkorumpiranije institucije u Srbiji, kako ih studenti vide su carina 58%, policija 52%, pravosuđe 52%, zdravstvo 49%, školstvo 30%
- kako vide budućnost odnosno gde planiraju da žive - 32% studenata izjavilo je da je to inostranstvo!

Podmićivanje u školstvu ima posebno ozbiljne posledice jer utiče na deformisanje sistema vrednosti kod mladih i vodi snižavanju nivoa znanja sa kojim mladi završavaju škole. Najviše su oštećeni sami učenici i studenti, a negativna selekcija se produkuje iz generacije u generaciju.

Pravosuđe

Petina građana Srbije spremna je da ponudi novac da bi dobila sudski spor, a isto toliko ljudi u pravosuđu spremno je da prihvati mito. Ovo je samo jedan od rezultata istraživanja koji je ovu važnu društvenu oblast svrstao u sam vrh po korumpiranosti, posle carine, zdravstva, školstva i policije. Zato je i usledio zaključak sa još jednog okruglog stola o fenomenu korupcije u našem društvu, da borbu treba voditi na dva koloseka, kada je reč o pravosuđu. Korupcija se ovde najčešće ogleda u maratonskim procesima, lošem veštačenju, posredovanju advokata u nezakonitim radnjama i sl. Republičko ministarstvo pravde preduzeo je niz koraka u ovom pravcu: povećanje plata nosiocima pravosudnih funkcija, kadrovske promene, izmene u funkcionisanju samog Ministarstva i dr. Predstavnici ovog Ministarstva izneli su tvrdnje da uprkos lošem materijalnom položaju sudija, pravosuđe nije bilo sklono korupciji zbog njegove višestepenosti.

Stop za korupciju

VLADA SRBIJE U AKCIJI

Antikorupcijski timovi, nova 'vrsta' specijalaca na usluzi građanima Srbije

Krajem prošle godine Vlada Republike Srbije čvrsto je odlučila da stane na put korupciji i najavila niz akcija i mera u tom pravcu. Formiran je Savet za borbu protiv korupcije, Aleksandra Drecun (sekretar Ministarstva finansija i ekonomije), izabrana je za nacionalnog koordinatora Antikorupcijske inicijative Pakta za stabilnost, a uslediće i paket zakona kao institucionalni okvir ove borbe.

Korupcija je glavna tema za razmišljanje Vlade Srbije za 2002, a nacionalni program za suzbijanje kriminala i korupcije odvija se u nekoliko pravaca:

- specijalni antikorupcijski timovi na svim nacionalnim nivoima
 - provera imovinskog stanja policajaca
 - "Otvorena Vlada", što znači da sva dokumenta možete pronaći na Internetu
 - regionalno i evropsko povezivanje u borbi protiv šverca i trgovine ljudima
- O imunitetu nove Vlade Srbije na korupciju, govore podaci istraživanja Centra za liberalno-demokratske studije:
- 60% ispitanika smatra da je manje podložna od prethodne vlasti
 - 14% ne primećuje bitnu razliku
 - 2% anketiranih smatra da je nova vlast više podložna od prethodne, a
 - 24% nema nikakav stav o tome.

U rasponu od jedan do deset, za nespremnost Vlade premijera Zorana Đinđića da se bori protiv korupcije data je ocena 1,2 (bivša vlast imala je visoku ocenu 9,4).

Prošle godine građani Srbije učinili su 5.248 krivičnih dela vezanih za korupciju, počev od zloupotreba službenog položaja, pa do pronevera, primanja i davanja mita.

Istraživanje Transparency International za proteklu godinu, donelo je "bronzu" našoj zemlji, koja se našla na trećem mestu na međunarodnoj ranglisti borbe protiv korupcije, odmah iza Litvanije i Meksika (rangirana je 21 zemlja). Analizom nacionalnih stubova integriteta (National Integrity System) za Srbiju i SRJ, došlo se do podatka da je napravljen veliki pomak (sa 16. na 3. mesto) za godinu dana.

Da bi korupcija postala "visoko rizičan posao" u svetlijoj budućnosti građana Srbije, Vlada je formirala *Antikorupcijske timove* kojima će građani moći da se obrate i prijave konkretne slučajeve. U zaštiti prava građana od onih koji zloupotrebljavaju svoje položaje, ovi timovi (sastavljeni od po jednog predstavnika Resora javne i državne bezbednosti MUP-a i javnog tužilaštva) pružaće pomoć davanjem saveta i konkretne pomoći. Na usluzi je 26 regionalnih centara, što bi trebalo da pomogne da bude više onih koji su privedeni pred "lice pravde". Samo u periodu od 15. do 27. januara, primljeno je 228 poziva: 40 anonimnih, 188 građana se predstavilo, a na poziv da podnesu krivičnu prijavu njih četvoro se i odazvalo. Rezultat je pet krivičnih prijava *Antikorupcijskih timova* protiv devet lica za dela sa elementima korupcije. Prvi doprinos borbi dali su građani Jagodine, Kikinde, Pančeva, Vranja i Valjeva.

Prva poseta antikorupcijske misije

DOBRODOŠLICA ZA SPAI

Po odlasku iz Beograda, Đuzepe di Đenaro izjavio da je optimista

Naša prestonica bila je domaćin prvoj zvaničnoj, radnoj poseti jedne međunarodne antikorupcijske delegacije tačnije Antikorupcijske inicijative Pakta za stabilnost jugoistočne Evrope (SPAI), koja je boravila od 11 - 14. februara. Predsednik, bivši italijanski sudija Đuzepe di Đenaro, predvodio je delegaciju koja je došla da utvrdi kakve su aktivnosti Vlade

phodna akcija na više nivoa kojom bi se:

- obuhvatili svi segmenti društva;
- u javnu upravu doveli sposobni kadrovi koji bi mogli da se uspešno bore protiv korupcije;
- formirali specijalni policijski timovi za borbu protiv korupcije i
- poboljšalo informisanje javnosti.

Đuzepe di Đenaro stekao je iskustvo boreći se protiv korupcije, organizovanog kriminala i mafije u Italiji kao sudija i tužilac. U njegovoj bogatoj profesionalnoj biografiji nalazi se i kidnapovanje od strane italijanskih Crvenih brigada koje su ga bile osudile na smrt.

Republike Srbije na polju suzbijanja korupcije i šta je do sada učinjeno.

Visoki predstavnici SPAI-a videli su se sa premijerom Srbije Zoranom Đinđićem, resornim ministrima, antikorupcijskim timovima, predstavnicima nevladinih organizacija, sindikata, ambasadorima zemalja koje podržavaju ovu misiju, potencijalnim donatorima, a prisustvovali su i sednici Saveta za borbu protiv korupcije. Kao prvi konkretni koraci saradnje predloženi su projekti:

- opremanja antikorupcijskih timova
- podrška Savetu za borbu protiv korupcije
- izrada nacionalne strategije za borbu protiv korupcije

Nacionalna strategija za borbu protiv korupcije biće završena u naredna dva meseca, a već se priprema i zakon o sukobu interesa, koji će građanima Srbije pojasniti "gde još rade njihovi ministri".

Posle intenzivne trodnevne radne posete Beogradu, delegacija je bila više nego zadovoljna učinjenim prvim koracima i rezultatima, kao i političkom spremnošću Srbije da izađe na kraj sa ovim problemom. Gospodin Di Đenaro je istakao da se pred nama nalazi dug i težak proces, te da je neo-

Ovo poslednje je jako važno, jer civilno društvo i mediji imaju ključnu ulogu u kontrolisanju rada vlade i parlamenta.

Delegacija SPAI-a otišla je sa utiscima optimizma, a naši zvanični predstavnici su pozvani da učestvuju na konferenciji SPAI koja se održava krajem aprila u Vašingtonu.

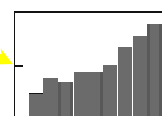
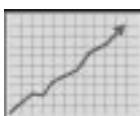
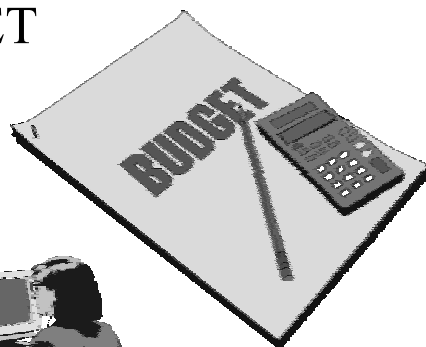
Inicijativa Pakta za stabilnost za borbu protiv korupcije (Stability Pact Anti-corruption Initiative ili skraćeno SPAI) nastala je u Sarajevu februara 2000 sa ciljem da se zemljama jugoistočne Evrope pomogne u borbi protiv korupcije. Zemljama ovog regiona (Albanija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Makedonija, Rumunija, Moldavija i Crna Gora) priključila se i Srbija oktobra prošle godine, a SPAI će tokom ove godine pružiti:

- pomoć vladama zemalja članica u suzbijanju korupcije;
- pomoć organizacijama civilnog društva da se uključe u borbu protiv korupcije;
- obezbeđivanje sredstava koja su neophodna za efikasnu borbu protiv korupcije.

Đuzepe di Đenaro u znak ohrabrenja istakao je da, na žalost, ne postoji nijedna zemlja koja je potpuno iskorenila korupciju, već samo one koje se sa manje ili više uspeha bore sa njom!

Budžetski softver i obuka opštinskih službenika u okviru projekta TASPP

Software BUDŽET

PLANIRANJE I RACIONALNIJE KORIŠĆENJE BUDŽETA